

**Μελέτη θεμάτων αρμοδιότητας Τεχνικού Επιμελητηρίου, προτεραιοποίηση των
σημαντικότερων ζητημάτων και σύνταξη τεκμηριωμένων προτάσεων για την
αντιμετώπισή τους**

Σύμφωνα με την Απόφαση Α1/Σ9/2021

Ομάδα εργασίας για θέματα χωροταξίας:

Λέπησης Αναστάσιος ΑΤΜ

Τασοπούλου Αναστασία ΜΧΠΠΑ

Θεσσαλονίκη, 26 Ιουλίου 2021

1 – Ελληνικό σύστημα χωρικού σχεδιασμού – ένα σύστημα σε μετάβαση

Τις τελευταίες δύο δεκαετίες κυρίως, ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός (οι δύο «εσωτερικές» διαστάσεις του χωρικού σχεδιασμού) έχουν διαφοροποιηθεί σημαντικά ως προς την εισαγωγή νέων θεσμών, τόσο στα διάφορα ευρωπαϊκά συστήματα σχεδιασμού όσο και στην Ελλάδα, αλλά και εμπλουτιστεί ως προς τις στοχεύσεις και το περιεχόμενό τους.

Στο επίκεντρο του χωρικού σχεδιασμού παραμένει η βιώσιμη ανάπτυξη, λαμβάνοντας διαφορετικές εκφάνσεις ανάλογα με το πλαίσιο (χωρικό και χρονικό) στο οποίο αναφέρεται, και επιδιώκοντας να διαμορφώσει στρατηγικές και ρυθμίσεις που ισορροπούν μεταξύ των τριών διαστάσεών της (περιβαλλοντική, οικονομική, κοινωνική). Με τα χωροταξικά σχέδια - πλαίσια τίθενται οι μεσοπρόθεσμοι ή και μακροπρόθεσμοι στόχοι της ανάπτυξης και οργάνωσης του χώρου, και μέσω αυτών επιδιώκεται η βελτίωση του επενδυτικού περιβάλλοντος. Με τον πολεοδομικό σχεδιασμό τίθενται οι κανόνες και οι όροι για τις χρήσεις γης, τη δόμηση και την εν γένει εκμετάλλευση του εδάφους, διαμορφώνοντας θεσμικά το πλαίσιο στο οποίο βασίζεται η χωροθέτηση δημόσιων και ιδιωτικών έργων και επενδύσεων.

Ο σχεδιασμός επιδιώκει να επιτύχει τις αρχές της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας, οι οποίες αποτελούν και χαρακτηριστικές ιδιότητες της «ποιότητας» της διακυβέρνησης. Η πρώτη μπορεί να εκληφθεί ως ο βαθμός επιτυχούς εφαρμογής της πολιτικής του χωρικού σχεδιασμού και η δεύτερη ως το παραγόμενο προϊόν της κυβέρνησης (ή διακυβέρνησης) σε σχέση με τις εισροές. Ταυτόχρονα, ο χωρικός σχεδιασμός αναζητά ευελιξία, ώστε να είναι σε θέση να διαχειριστεί και να ανταποκριθεί σε δυναμικές και μεταβαλλόμενες καταστάσεις, όπως αυτές που επέφερε η πρόσφατη οικονομική κρίση ή αυτές που επιφέρει η εξελισσόμενη κλιματική κρίση. Ο συντονισμός αφενός μεταξύ διαφορετικών τομεακών ζητημάτων και αφετέρου μεταξύ διαφορετικών κλιμάκων σχεδίων και επιπέδων διοίκησης αναδεικνύεται ως υψίστης σημασίας ζήτημα και απαιτεί μια συνεχή παρακολούθηση της πολιτικής του σχεδιασμού και της εφαρμογής του. Τέλος, ο χωρικός σχεδιασμός θα πρέπει να προωθεί στρατηγικές και πολιτικές που ενισχύουν την ανθεκτικότητα των τόπων και αντιμετωπίζουν την τρωτότητα, και να διαθέτει μία *place-based* προσέγγιση, με βάση τα τοπικά χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες, αλλά ταυτόχρονα λαμβάνει υπόψη το ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο και τις μακροπρόθεσμες ανάγκες.

Στην Ελλάδα, όπως είναι γνωστό από το 2014 διανύουμε μια πολύ ιδιαίτερη -και ομολογουμένως παρατεταμένη- φάση του ελληνικού συστήματος χωρικού σχεδιασμού, στην προσπάθεια μετάβασης από το θεσμικό πλαίσιο των Ν.2508/1997 και Ν.2742/1999, σε ένα νέο και σύγχρονο σύστημα, που θα μπορεί να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και στις ανάγκες του σήμερα. Μετά τη βραχύβια ισχύ του Ν.4269/2014, ακολούθησε η ψήφιση του Ν.4447/2016, που τον αντικατέστησε πλήρως και με τη σειρά του αναθεωρήθηκε πρόσφατα (Ν.4685/2020 και Ν.4759/2020). Σε κάθε μετάβαση, πέραν των προσδοκιών που γεννά το "νέο", εγείρονται σημαντικά ουσιαστικά και πρακτικά ζητήματα ως προς τη διαχείριση του "παλαιού" και ως εκ τούτου ενεργοποιείται (ή πρέπει να ενεργοποιείται) η αρχή της μεταβατικότητας.

Η αρχή της μεταβατικότητας προβλέπει την ολοκλήρωση εκκρεμών διαδικασιών σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που ίσχυε κατά την έναρξή τους ή αν αυτό δεν είναι εφικτό, με τις κατά το δυνατόν ηπιότερες

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

επιπτώσεις από την αλλαγή του θεσμικού πλαισίου. Ως εκ τούτου, άπτεται άμεσα και πολυεπίπεδα της αρχής της χρηστής διοίκησης.

Κατά την πρότερη μετάβαση (από τον Ν.1337/1983 στον Ν.2508/1997) σε εφαρμογή της ανωτέρω αρχής είχαν προβλεφθεί κατάλληλες μεταβατικές διατάξεις που όχι μόνο επέτρεψαν τη συνέχιση των εκκρεμών διαδικασιών, αλλά προέβλεψαν και την (υπό προϋποθέσεις) εκκίνηση νέων. Αντιθέτως, η ψήφιση του Ν.4269/2014 και η απουσία κατάλληλων μεταβατικών διατάξεων οδήγησε αφενός στην ανάγκη προσαρμογής εκκρεμών διαδικασιών σε νέα δεδομένα άμεσης εφαρμογής (χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το κεφάλαιο Β του ειρημένου Νόμου, που εισήγαγε νέο θεσμικό πλαίσιο για τις χρήσεις γης), αφετέρου στην ανάκληση ώριμων διαγωνιστικών διαδικασιών και εν συνεχεία στην παύση διακήρυξης μελετών πολεοδομικού σχεδιασμού 1ου επιπέδου για μία 5ετία περίπου, γεγονός που "φρέναρε" τη δυναμική του κλάδου και οδήγησε αρκετά γραφεία μελετών σε άλλες εξειδικεύσεις, αλλά και έμπειρους συναδέλφους στο εξωτερικό.

Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι προ ολίγων μηνών υπηρετήθηκε έμπρακτα η αρχή της μεταβατικότητας, με κατάλληλη νομοθετική ρύθμιση που τελικά παρέχει σημαντική παράταση χρόνου, για την ολοκλήρωση των εκκρεμών διαδικασιών Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΓΠΣ) και Σχεδίων Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ), με τις προϊσχύουσες διατάξεις, με πολλαπλά οφέλη τόσο για τις τοπικές κοινωνίες, όσο και για την επιδιωκόμενη κάλυψη της Χώρας από πολεοδομικό σχεδιασμό 1ου επιπέδου, αποφεύγοντας, παράλληλα, άσκοπες αναταράξεις στην πορεία ενεργών συμβάσεων. Ανάλογη πρέπει να είναι η οπτική της διοίκησης και στις υπόλοιπες πτυχές της μετάβασης.

2 – Το στοίχημα της «ολοκλήρωσης» (*integration*) του χωρικού σχεδιασμού - Τέλος στην «ασύγχρονη» θεσμοθέτηση πλαισίων και σχεδίων

Οι Νόμοι 2508/1997 και 2742/1999 έθεσαν τις βάσεις για την ολοκλήρωση του συστήματος χωρικού σχεδιασμού στη χώρα. Με τους νόμους αυτούς διαμορφώθηκε μια ιεραρχική σχέση μεταξύ των εργαλείων χωρικού σχεδιασμού, με υποχρέωση του υποκείμενου να εναρμονίζεται με και να εξειδικεύει το υπερκείμενο. Παραδόξως, σε χρονική σειρά εγκρίθηκαν πρώτα τα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για το σύνολο των Περιφερειών της Χώρας (πλην Αττικής) στις αρχές της δεκαετίας του 2000, ακολούθησε η έγκριση του Γενικού Πλαισίου το 2008 και η έγκριση ορισμένων Ειδικών Πλαισίων το 2008 και το 2009. Αντίστοιχα, με τους δύο νόμους προβλέφθηκε η υποχρέωση εναρμόνισης του τοπικού χωρικού σχεδιασμού (κατά βάση ρυθμιστικού), ήτοι των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, με τον χωροταξικό σχεδιασμό. Δεδομένης, όμως, της αναφερόμενης παραπάνω χρονικής έγκρισης των Πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, η πρώτη τουλάχιστον «δέσμη» ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ που εκπονήθηκαν και εγκρίθηκαν στη Χώρα προηγήθηκε της έγκρισης των χωροταξικών πλαισίων και έτσι τα σχέδια αυτά δεν υπήχθησαν σε υποχρέωση εναρμόνισης προς τον υπερκείμενο σχεδιασμό.

Αυτή η «ασύγχρονη» θεσμοθέτηση των πλαισίων και σχεδίων του ελληνικού συστήματος σχεδιασμού, συνέβαλε στη μη «ολοκλήρωση» (*integration*) του χωρικού σχεδιασμού στη Χώρα. Σήμερα, εν αναμονή της ενεργοποίησης του Προγράμματος Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων (ΤΠΣ), η πλειονότητα των «νέων» Περιφερειακών Χωροταξικών Πλαισίων (ΠΧΠ) έχει εγκριθεί, ενώ έχει δρομολογηθεί και η εκπόνηση

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ορισμένων Ειδικών. Ως προς τα τελευταία, κρίνεται εύλογη και ευπρόσδεκτη η πρόνοια της διοίκησης για αναθεώρηση των Ειδικών Χωροταξικών Πλαισίων (ΕΧΠ), π.χ. για τη Βιομηχανία και τις ΑΠΕ, που εγκρίθηκαν τουλάχιστον προ δεκαετίας και σύμφωνα με το ισχύον σύστημα, παρέχουν εξειδικευμένες κατευθύνσεις προς τα παράλληλα και υποκείμενα επίπεδα σχεδιασμού. Προκαλεί προβληματισμό, όμως, ότι τα ΠΧΠ, που εγκρίθηκαν (ως επί το πλείστον) προ ολίγων ετών (2018-2020), βασίστηκαν σε παλαιότερα δεδομένα και σύντομα (μετά την έγκριση αναθεώρησης των ΕΧΠ) θα καταστούν ανεπίκαιρα. Ο προβληματισμός εντείνεται δε από το γεγονός ότι τα ΠΧΠ παρέχουν κατευθύνσεις προς τα ΤΠΣ, που θα εκπονηθούν στο προσεχές διάστημα.

Στην Κεντρική Μακεδονία, πέραν των ανωτέρω που αφορούν ζητήματα/προβληματισμούς που ισχύουν για το σύνολο της Χώρας, το κατευθυντήριο πλαίσιο για τον τοπικό πολεοδομικό σχεδιασμό εμφανίζεται ιδιαίτερος ελλειματικό. Το ΠΧΠ Κεντρικής Μακεδονίας που εγκρίθηκε τον Αύγουστο του 2020 (ΦΕΚ 485/Δ/20.08.2020), δεν περιλαμβάνει σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 6 του Ν.4447/2016 (ήδη από την αρχική διατύπωσή του) ειδικό Παράρτημα με κατευθύνσεις ανά δήμο που αφορούν, μεταξύ άλλων, στη χωροταξική και αναπτυξιακή φυσιογνωμία του δήμου και των επιμέρους δημοτικών ενοτήτων, στη διάρθρωση και δομή του οικιστικού δικτύου και την οικιστική ανάπτυξη, στα υπερτοπικά/διαδημοτικά δίκτυα υποδομής, στη χωρική οργάνωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων ή άλλων χρήσεων, στις χρήσεις γης και τους όρους δόμησης, κ.ά.. Περαιτέρω με την τροποποίησή του με το άρθρο 8 του Ν. 4759/2020 προβλέφθηκε και ειδικό Παράρτημα για τον στρατηγικό σχεδιασμό της Μητροπολιτικής Περιοχής Θεσσαλονίκης, το οποίο όπως ρητώς αναφέρεται «λαμβάνεται υπόψη κατά την κατάρτιση των πολεοδομικών σχεδίων πρώτου επιπέδου στην περιοχή αυτή».

Ελλείπει των παραπάνω, σε συνδυασμό με την ανάγκη για υψηλή προτεραιότητα σε περιοχές με αυξημένες πιέσεις (όπως π.χ. η Χαλκιδική), εκτιμούμε ότι η προγραμματιζόμενη εκπόνηση των ΤΠΣ στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας δεν θα επιτύχει τον επιθυμητό βαθμό αποδοτικότητας και την αποτελεσματική ολοκλήρωση του σχεδιασμού, αν δεν θεσμοθετηθούν άμεσα τα παραπάνω Παραρτήματα. Ως προς το σημείο (β) ειδικότερα, το εν λόγω Παράρτημα κρίνεται απολύτως απαραίτητο δεδομένης της απουσίας ενός επίκαιρου ρυθμιστικού σχεδίου για τη Θεσσαλονίκη, μετά την «εγκατάλειψη» και μη θεσμοθέτηση το 2012 του «επικαιροποιημένου» ΡΣΘ, ενός σχεδίου που επιδίωκε να αντιμετωπίσει ολοκληρωμένα, σε στρατηγικό επίπεδο, τον συνολικό σχεδιασμό της πόλης. Η απουσία αυτή σχετίζεται και με τις ελλείψεις σε ότι αφορά στη μητροπολιτική διακυβέρνηση της πόλης, που εκτίθενται στην ενότητα 4 του παρόντος.

3 – Το στοίχημα της χωρικής ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού – Το Πρόγραμμα Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων

Στην τρέχουσα περίοδο, η διαρκής προσπάθεια βελτίωσης του συστήματος κρατάει το τοπίο "θολό", ενώ υπάρχουν ακόμα σημαντικές εκκρεμότητες στη λεγόμενη δευτερογενή νομοθεσία (δηλαδή στα προβλεπόμενα από τον Ν.4447/2016, όπως ισχύει μετά την ψήφιση του Ν.4759/2020, προεδρικά διατάγματα, υπουργικές αποφάσεις κλπ.). Προκειμένου, όμως, να επιτευχθεί ο στόχος της λεγόμενης "ολοκλήρωσης του πολεοδομικού σχεδιασμού" είναι απαραίτητη η συντονισμένη επιτάχυνση του νομοθετικού έργου.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Για τη διευκόλυνση αυτής της διαδικασίας κρίνεται σκόπιμη η απλοποίηση των απαιτήσεων του κανονιστικού πλαισίου του σχεδιασμού, ώστε αυτός να μπορεί να διεκπεραιωθεί με ταχύτητα, να είναι εύελικτος, να είναι σαφής και εύληπτος και να αναθεωρείται εύκολα. Υπό αυτό το πρίσμα, προτείνεται αντικείμενα που δεν σχετίζονται άμεσα με το σχεδιασμό του φυσικού χώρου, να αποτελέσουν διακριτές μελετητικές διαδικασίες.

Η προαναφερθείσα "ολοκλήρωση του πολεοδομικού σχεδιασμού", παρόλο που αναφέρεται στη σταδιακή κάλυψη με κανονιστικό, χωρικό σχεδιασμό του συνόλου της εδαφικής επικράτειας της Χώρας, δεν αποτελεί μια άπαξ διαδικασία διεκπεραίωσης, αλλά μια διαδικασία ατέρμονη, δυναμική και διαρκώς εξελισσόμενη και αναθεωρούμενη, ώστε να εκσυγχρονίζεται και να μπορεί να ανταποκρίνεται σε νέα δεδομένα και προκλήσεις.

Το κεντρικά συντονιζόμενο και χρηματοδοτούμενο, πανελλαδικό πρόγραμμα, μαζικής προκήρυξης - ανάθεσης - εκπόνησης Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων για όλη τη Χώρα, αποτελεί μοναδικό εγχείρημα στον τομέα του σχεδιασμού. Επειδή όμως πρόκειται για ένα εγχείρημα με αρκετούς "παράγοντες κινδύνου" (νέο θεσμικό πλαίσιο μη ολοκληρωμένο, μη δοκιμασμένες προδιαγραφές, μεγαλύτερες ανάγκες συντονισμού λόγω διόγκωσης αντικειμένου, μη δοκιμασμένος τρόπος επίβλεψης και από ιδιώτες, υποχρέωση ταχύτητας διεκπεραίωσης κλπ.), εκτιμάται ότι θα πρέπει να υπάρξουν μηχανισμοί διευκόλυνσης του συστήματος εκπόνηση-έγκριση. Ενδεικτικά:

Κεντρικός μηχανισμός υποστήριξης

Το σύνθετο αντικείμενο των προδιαγραφών, της αποσαφήνισης των πτυχών τους και του πεδίου εφαρμογής τους θα πρέπει να υποστηρίζεται και να καθοδηγείται μόνιμα, συστηματικά και αποτελεσματικά από το Υπουργείο, με ενιαίο τρόπο και με άμεση διάχυση της πληροφορίας σε πανελλαδικό επίπεδο. Για το σκοπό αυτό προτείνεται η λειτουργία ενός μηχανισμού επίλυσης προβλημάτων και συστηματικής χορήγησης οδηγιών, με συντονιστικό χαρακτήρα για όλες τις μελέτες ΤΠΣ, οποίος θα μπορεί:

- Να γνωμοδοτεί (εν είδη εγκυκλίων) επί ερωτημάτων που θα προκύπτουν κατά την εφαρμογή των προδιαγραφών.
- Να μπορεί να εξειδικεύει τις απαιτήσεις των προδιαγραφών σύμφωνα με τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, μετά από σχετικό ερέθισμα.
- Να διευκρινίζει θέματα που θα προκύπτουν κατά την διεξαγωγή της μελέτης.
- Να συντονίζει μελέτες που θα βρίσκονται σε όμορες Δημοτικές Ενότητες.

Τα πορίσματα της Υπηρεσίας ή της Επιτροπής αυτής θα πρέπει να αναρτώνται σε ειδικό κόμβο της ιστοσελίδας του ΥΠΕΝ, ώστε να λαμβάνουν άμεσα γνώση όλοι οι ενδιαφερόμενοι (μελετητές, επιβλέποντες κλπ.).

Ανακατανομή αρμοδιοτήτων

Είναι κοινός τόπος ότι ο βαθμός συγκέντρωσης ή αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων διανύει κατά καιρούς πορεία εκκρεμούς. Την τρέχουσα περίοδο είναι γενικευμένη η πεποίθηση ότι για τα θέματα του σχεδιασμού είναι έντονη και προωθείται ακόμα περισσότερο η συγκέντρωση, η οποία μπορεί μεν να διευκολύνεται από την

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

τεχνολογία και την ψηφιακή μετάβαση, δεν ευνοείται όμως όταν το αντικείμενο διογκώνεται πέραν ενός κρίσιμου μεγέθους.

Για αυτό το λόγο είναι ζητούμενο η αποκέντρωση, αλλά με σαφείς όρους και προϋποθέσεις. Είναι απαραίτητο να επανεξεταστούν και να αποσαφηνιστούν οι αρμοδιότητες μεταξύ Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, Περιφερειών και Δήμων, σε κάθε επίπεδο. Η διάκριση δε, θα ήταν σκόπιμο να εξεταστεί μήπως πρέπει να γίνεται "κάθετα" (δηλαδή "ή έχεις την αρμοδιότητα ή δεν την έχεις") και όχι "οριζόντια" (δηλαδή "εγώ ασκώ αρμοδιότητα μέχρι εκεί, απ' όπου εκκινεί η δική σου αρμοδιότητα" για το ίδιο αντικείμενο).

Σχετικά με τα θέματα επίβλεψης του χωρικού σχεδιασμού και ειδικά των Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων, κρίνεται ότι μεταξύ της πλήρους αποκέντρωσης (επίβλεψη από τους Δήμους) και της πλήρους συγκέντρωσης (επίβλεψη από το Υπουργείο) θα μπορούσε να υπάρξει και ενδιάμεση επιλογή. Συγκεκριμένα εκτιμάται ότι η επίβλεψη θα μπορούσε να ασκείται:

α) είτε από τη Γενική Διεύθυνση Προγραμματισμού και Υποδομών \ Τμήμα Χωρικού Σχεδιασμού της (αιρετής) Περιφέρειας, που ήδη εισηγείται την έγκριση πολεοδομικών ρυθμίσεων επιπέδου ρυμοτομίας (δηλαδή του δεύτερου επιπέδου πολεοδομικού σχεδιασμού) προς το αρμόδιο συλλογικό όργανο,

β) είτε από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, που σε πολλές περιπτώσεις είχε αναλάβει (και για εκκρεμείς υποθέσεις εξακολουθεί να έχει) έργο επίβλεψης ή/και εισήγησης για έγκριση των (αντίστοιχου επιπέδου σχεδίων) ΓΠΣ και ΣΧΟΟΑΠ, του Ν.2508/1997 (πλην των περιοχών ευθύνης των ΟΡΣΑ και ΟΡΘΕ) και ως εκ τούτου διαθέτει και την απαιτούμενη τεχνογνωσία και το εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό διεκπεραίωσης του αντικειμένου.

Θα ήταν ακόμη εύλογο η ίδια υπηρεσία που επιβλέπει μια μελέτη να μπορεί να εισηγείται προς το τελικό αρμόδιο συλλογικό όργανο, τη γνωμοδότηση για την έγκριση της (ειδικά για τις περιοχές που εποπτεύονται από τη Διεύθυνση Μητροπολιτικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΝ -περιοχές ευθύνης των ΟΡΣΑ και ΟΡΘΕ- είναι εύλογο το σχήμα να προσαρμοστεί ανάλογα).

Σήμερα ως αρμόδιο συλλογικό όργανο τελικής γνωμοδότησης για τις μελέτες ΤΠΣ έχει οριστεί το ΚΕΣΥΠΟΘΑ. Η επιλογή αυτή που εκτιμάται ότι γίνεται ώστε να υπάρχει κοινός και κεντρικός έλεγχος του παραγόμενου αποτελέσματος, προκαλεί και έντονο προβληματισμό, δεδομένου ότι εφόσον οι μελέτες αυτές ξεκινήσουν περίπου ταυτόχρονα σε κοινό πρόγραμμα, θα φτάσουν και περίπου ταυτόχρονα προς έγκριση. Αναμένεται να υπάρξει λοιπόν πολύ μεγάλος φόρτος στο ΚΕΣΥΠΟΘΑ (που ούτως ή άλλως έχει ήδη πολύ μεγάλο εύρος και όγκο αρμοδιοτήτων γνωμοδότησης), ο οποίος θα δυσχεράνει ιδιαίτερα το έργο έγκρισης και αναπόφευκτα θα δημιουργηθούν υπερβολικές καθυστερήσεις. Με βάση πόρισμα ομάδας εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ, η γνωμοδότηση της μελέτης προτείνεται να δίνεται από τα οικεία Περιφερειακά ΣΥΠΟΘΑ και όχι από το ΚΕΣΥΠΟΘΑ.

Εν κατακλείδι, το νέο πρόγραμμα που ετοιμάζεται, λόγω επιδιωκόμενου βαθμού κάλυψης της Χώρας, είναι βέβαιο ότι μας οδηγεί σε μια νέα αποχή για το σχεδιασμό. Γνώμη μας είναι ότι αυτή η εποχή πρέπει να διέπεται από το τρίπτυχο "απλοποίηση – αποκέντρωση – αποσαφήνιση", χωρίς να λησμονείται η αρχή της μεταβατικότητας, που διαφυλάσσει την ομαλή μετάβαση και υπηρετεί τη χρηστή διοίκηση.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

- Η απλοποίηση μπορεί να εκφραστεί με την αφαίρεση των μη απαραίτητων στοιχείων σε κάθε επιμέρους διαδικασία (ανάθεσης, εκπόνησης, έγκρισης κλπ.), αλλά και σε κάθε επιμέρους απαίτηση (αναζήτησης στοιχείων, διατύπωσης προτάσεων κλπ.) των μελετών ΤΠΣ (γενικά, θα ήταν χρήσιμο να επανεξεταστεί το τι τελικά είναι πραγματικά αναγκαίο να θεσμοθετεί ένα ΤΠΣ και ποια είναι τα απολύτως αναγκαία στοιχεία που χρειάζεται για να καταλήξει στις ρυθμίσεις του, ώστε να αποτελεί ένα "ελαφρύ" σχέδιο, διαχειρίσιμο, σύντομο και ανανεώσιμο).
- Η αποκέντρωση μπορεί να εκφραστεί με την χορήγηση αρμοδιοτήτων στις αποκεντρωμένες διοικήσεις ή / και στις περιφέρειες, με διατήρηση κεντρικού συντονιστικού ελέγχου.
- Η αποσαφήνιση / κωδικοποίηση μπορεί να εξασφαλιστεί με τη δημιουργία μόνιμου κεντρικού μηχανισμού παροχής διευκρινίσεων, με πανελλαδική κάλυψη (σαν "help desk").

Μέσα από αυτή την οπτική μπορεί να εξασφαλιστεί όχι μόνο η ποιότητα, αλλά και η ταχύτητα που αποτελεί μείζον ζητούμενο αυτή την περίοδο.

4 – Μητροπολιτική διακυβέρνηση και αποκέντρωση αρμοδιοτήτων

Η πολιτική του χωρικού σχεδιασμού χαρακτηρίζεται από την πολλαπλότητα και πολυπλοκότητα των διαδικασιών διακυβέρνησης, η οποία πρωτίστως αφορά τις δομές της εξουσίας. Οι πολιτικές που προωθούν την 'χρηστή' διακυβέρνηση περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την αποκέντρωση στις διοικητικές και πολιτικές δομές, ευελξία στην ικανότητα δόμησης εταιρικών σχέσεων, θεσμική ικανότητα λογοδοσίας των εμπλεκόμενων και ισχυρά συστήματα παρακολούθησης.

Η συζήτηση για την κεντρικότητα στον σχεδιασμό απέναντι στην αποκέντρωση είναι μακριά. Η αποκέντρωση θεωρείται ότι προσφέρει την ευκαιρία μετάβασης προς μια περισσότερο τοπική διαχείριση του χώρου και επιτρέπει μια περισσότερο αποτελεσματική ανταπόκριση στις διαφορετικές τοπικές ανάγκες, ενώ η κεντρική προσέγγιση επιτρέπει στην κυβέρνηση να αντιμετωπίσει προβλήματα που έχουν επιδράσεις σε περισσότερες από μία χωρικές ενότητες, να αξιοποιήσει οικονομίες κλίμακας, να συντονίσει πιο αποτελεσματικά τις πολιτικές και να προωθήσει την ισότητα και την πολιτική ομοιογένεια σε μια ευρεία σφαίρα επιρροής.

Στην περίπτωση της μητροπολιτικής περιοχής της Θεσσαλονίκης, η κατάργηση το 2014 του Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος («Οργανισμός Θεσσαλονίκης»), του βασικού φορέα υλοποίησης της κεντρικής χωροταξικής και πολεοδομικής πολιτικής στο επίπεδο του μητροπολιτικού συγκροτήματος Θεσσαλονίκης και η μεταφορά των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων σε Τμήμα του κεντρικού Υπουργείου, συνδέεται με αυτή την προβληματική και αποτελεί ένα μείζον θέμα συζήτησης μεταξύ κεντρικού κράτους από τη μια πλευρά και επαγγελματικών-επιστημονικών φορέων και τοπικής κοινωνίας από την άλλη. Η κατάργηση του Οργανισμού Θεσσαλονίκης άφησε ένα σημαντικό «κενό» στη διακυβέρνηση του δεύτερου μεγαλύτερου μητροπολιτικού συγκροτήματος της Χώρας, ανέδειξε προβλήματα συντονισμού της πολιτικής, ενώ η περαιτέρω ενίσχυση της παραδοσιακής τάσης υπερσυγκέντρωσης αρμοδιοτήτων στην κεντρική διοίκηση συνεχίζει να εγείρει προβληματισμούς για τη διαδικασία λήψης αποφάσεων.

ΤΕΧΝΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Σύμφωνα με πόρισμα ομάδας εργασίας του ΤΕΕ/ΤΚΜ, οι νέες νομοθετικές ρυθμίσεις και τα φιλόδοξα σχέδια ταχείας υλοποίησης των μελετών ΕΠΣ, ΤΠΣ, παλαιών ΓΠΣ κλπ. προϋποθέτουν την αναδιοργάνωση των υφιστάμενων δομών. Τα δύο βασικά προβλήματα που εντοπίζονται είναι α) η έλλειψη επικαιροποιημένου Ρυθμιστικού Σχεδίου, που εν όψει των νέων ΤΠΣ, θα δημιουργήσει δυσκολίες και καθυστερήσεις στη διεκπεραίωση των μελετών και β) η αποδυνάμωση του Τμήματος Μητροπολιτικού Σχεδιασμού Θεσσαλονίκης, που οφείλεται σε μεγάλο βαθμό τόσο στην υποστελέχωσή του όσο και στη διοικητική εξάρτηση του Τμήματος από τη Διεύθυνση στην Αθήνα. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται α) η σύσταση μιας Ειδικής Γραμματείας, αρμόδιας για την επίλυση των θεμάτων που άπτονται του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού της Θεσσαλονίκης, στην προσπάθεια άμεσης εκτόνωσης και ρύθμισης ζητημάτων του σχεδιασμού στο πολεοδομικό συγκρότημα της Θεσσαλονίκης, β) η αναβάθμιση του Τμήματος Μητροπολιτικού Σχεδιασμού, με την αλλαγή του οργανογράμματος του υπουργείου και τη μετατροπή του σε Διεύθυνση, με τη σύγχρονη και ικανή στελέχωσή του, και γ) η άμεση σύνταξη νέου Στρατηγικού και Χωροταξικού Σχεδίου της πόλης, που να εναρμονίζεται με τις κατευθύνσεις του ΠΧΠ, να προσδιορίζει εκ νέου την περιοχή του Ρυθμιστικού και να συντονίζει τις υποκείμενες μελέτες και τα έργα της περιοχής ευθύνης του.

Κλείνοντας, το αίτημα για αποκέντρωση αρμοδιοτήτων παραμένει ισχυρό. Αυτό βεβαίως δεν αναιρεί τον συντονιστικό και επιτελικό ρόλο που οφείλει να διαδραματίζει η κεντρική εξουσία. Η αποκέντρωση οφείλει να συνοδεύεται από έναν κεντρικό συντονιστικό και υποστηρικτικό μηχανισμό που να διαμορφώνει το πλαίσιο κανόνων και τους κατάλληλους ελέγχους, να διασφαλίζει την αμεροληψία των τοπικών διοικήσεων και να δημιουργεί το ενθαρρυντικό περιβάλλον στο μακρο-επίπεδο ώστε να υποστηρίζει προσπάθειες και πρωτοβουλίες στο τοπικό επίπεδο.

Τα μέλη της ομάδας εργασίας

Αναστάσιος Λέπησης

Αναστασία Τασοπούλου